

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
pro základní vzdělávání
(zpracovaný podle RVP ZV)

„ŠKOLA PRO KAŽDÉHO“

**Vzdělávací oblast : umění a kultura
(Hudební výchova ; Výtvarná výchova)**

Adresa školy: Základní škola Mladá Boleslav, Václavkova 1082
Václavkova 1082
293 01 Mladá Boleslav
IČO: 750 34 018
IZO: 600 049 248
Ředitel: Ing. Milada Mizerová
Zřizovatel: Magistrát města Mladá Boleslav, Komenského náměstí 61
293 49 MLADÁ BOLESLAV

Vzdělávací oblast: UMĚNÍ A KULTURA

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: hudební výchova a výtvarná výchova.

HUDEBNÍ VÝCHOVA

1. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Láska k hudbě se nejspíše probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvílka.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku.

Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky Hv budeme vycházet ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školkách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

1. ročník

rozlišování zvuků a tónů
melodizované říkanky
hudebně pohybové hry
dechová a hlasová cvičení
dětské lidové písně, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
dětské písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
vytváření citového vztahu k hudbě

Písně vhodné k nácvičku pro 1. ročník – dětské a lidové písně podle výběru učitele

Poznámka:

Další písně vhodné pro 1. ročník jsou uvedeny v materiálech pro hudební výchovu nakladatelství Nová škola Brno. Žák by měl na závěr školního roku umět slova a melodii alespoň 8-10 písní.

Při výuce v průběhu celého roku dbáme na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využít individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom kousek napodobit. Nadaní žáci se zúčastňují pěveckých soutěží a školních vystoupení. Návštěvy koncertů jsou organizovány s cílem vychovat uvědomělého diváka a posluchače.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci

- zpívali lehce, bez křiku, ve větrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu

- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Možné je k nim připojit pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písňe se nacvičují v tomto období podle sluchu.

2. ročník

hlediska pro výběr písni jsou obdobná jako v 1. ročníku
dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
rytmická cvičení propojujeme s písňemi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vytukáním dob
se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřujeme hlasový rozsah a upevňujeme ho
písňe volíme do rozsahu oktávy
zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podřídít se určitému tempu)
učit opakovat udaný tón
sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
rozlišit vyšší tón od nižšího
pohybového a grafického znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písni
hudební teorii zařazovat pouze v nezbytně nutném množství a spojovat ji se zpívanými písňemi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
v poslechovéch skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písni

Písňe vhodné k nácvičku pro 2. ročník – dětské a lidové písňe podle výběru učitele.

Poznámka:

Další písňe vhodné pro 2. ročník jsou uvedeny v materiálech nakladatelství Nová škola, vhodné je zařazovat též písňe regionální. Žák by se měl v průběhu školního roku naučit zpívat 8 – 10 nových písni.

Písňe tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. Ostatní činnosti při výuce jsou spojovány se zpěvem. Nácviček písni provádíme nápodobou, písňe vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písni, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písni doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Osnovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

Nadaní žáci se zúčastňují pěveckých soutěží a školních vystoupení. Návštěvy koncertů jsou organizovány s cílem vychovat uvědomělého diváka a posluchače.

3. ročník

hlediska pro výběr písni jsou obdobná jako v přecházejících ročnících
rozšiřujeme pěvecký rozsah c1 – d2
upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)

zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí p – mf
zpíváme podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písně, tempo, síla)
upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písní a cvičeních
nacvičujeme durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písně „Ovčáci, čtveráci“
nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)
dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písní
opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrtěová, pomlky

Písně vhodné k nácvičku pro 3. ročník – dětské a lidové písně.

Poznámka:

Další písně vhodné pro 3. ročník jsou uvedeny v materiálech nakladatelství Nová škol. Žák by se měl ve 3. ročníku naučit zpaměti 10 – 12 písní. Ve 3. ročníku, stejně jako v předcházejících ročnicích, zůstává opět hlavní součástí výuky hudební výchovy zpěv.

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když máme rytmických nástrojů nedostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je využít při zpěvu.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě výchovných koncertů, pěveckých soutěžích, besedách o hudbě a hudebních aktivitách. Mohou sledovat též část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písně lidové, známé umělé písně pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák na konci 1. období

má při zpěvu správné pěvecké návyky
podle individuálních dispozic zpívá v jednohlase čistě a rytmicky správně melodie známých lidových a dětských písní
na základě individuálních hudebních schopností používá jednoduché rytmické nástroje při doprovodné hře
pohybem reaguje na hudbu s využitím jednoduchých gest a tanečních kroků
dovede zazpívat (pomocí písně) stoupající a klesající melodii
rozlišuje nejznámější hudební nástroje
ví, že českým nejznámějším hudebním skladatelem je Bedřich Smetana
podle melodie pozná státní hymnu a umí jí projevit úctu

- *Minimální úroveň očekávaných výstupů:*
  - Zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty*
  - Správně a hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmizaci říkadla a při zpěvu*
  - Reaguje na tempové a rytmické změny*
  - Rozliší sílu zvuku, vnímá jednoduché skladby*

E) Průřezová témata

Průřezová témata budou využívána jako součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu.

Osobnostní a sociální výchova

- rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vyjádření pocitů z poslechu hudebních ukázek
- využití různých postupů dramatické výchovy
např. dramatizace písní, návštěva divadla, koncertů, diskuse nad uměleckým dílem

Výchova demokratického občana

- motivace žáků k uplatňování svých názorů v třídním kolektivu
např. pomoc (zpěv ve dvojicích, trojicích), ochota pomáhat, být ohleduplný (kultivovaný projev, pravidla chování v divadle, na koncertě)
- respektovat kulturní odlišnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- vychovávat žáky jako budoucí občany Evropy, jako zodpovědné a tvořivé osobnosti
- budovat vztah k evropské a světové hudbě (různorodost hudebního projevu)
- nejznámější hymny evropských zemí
- lidové písně z různých oblastí (krajové oblasti)

Multikulturní výchova

- seznamování s rozmanitostí různých hudebních kultur, jejich tradicemi
- hudba v našem regionu (písně, umělci, kulturní postavy, kulturní akce)
- poznávat a tolerovat odlišnosti hudebních kultur

Environmentální výchova

- zamyšlení se nad vztahy člověka a prostředí (vnímání hudby uklidnění, povzbuzení, motivace)
- vnímání estetických kvalit v hudbě (vážná hudba, muzikály, lidová hudba, hudební „kýč“)

Mediální výchova

- vnímání zvuku (hluk, pozitivní zvukový vjem)
- vývoj médií – rozhlasu, nahrávek
- setkávání se s hudbou – rozhlas, televize, koncerty, soutěže

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové a umělé písně v hlasovém rozsahu přiměřeném věku

- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť
- rozlišit a udržovat mírně složitý rytmus
- zařazovat poslech lidové písně i poslech hodnotné vážné hudby, vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky

Hlavní složkou hudební výchovy na 1.stupni jsou zpěv a poslech. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasý i dvojhlasý. Učitel vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Rozsah a poloha písní musí odpovídat rozsahu a poloze dětského hlasu. Je důležité, aby v hodinách docházelo ke střídání činností, aby děti nezpívaly po celou vyučovací dobu.

Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním doprovodných nástrojů ke zpěvu. Vnímání hudby se rozvíjí nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se.

Zpěv by se měl stát součástí i v jiných předmětech než Hv.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj. Zpěvem, poslechem, doprovodem písní na hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními pozorovateli.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

4.ročník

Učivo

- opakování taktů 2/4, 3/4, 4/4
- taktování ve 2/4, 3/4 taktu
- noty c1 – a1
- nota s tečkou, předznamenání
- nota h1, c2, d2
- píseň lidová – umělá, legato, repetice
- polka, valčík, pohybové hry
- rondo
- posuvky, předvětí, závětí
- celý tón, půltón
- stupnice durová, mollová
- hudební nástroje dřevěné – pikola, hoboj, fagot saxofon
- sbor – dětský, mužský, ženský, smíšený, kánon
- malá písňová forma(a,ab)
- taktování, rytmický zápis říkadla
- stupňování (gradace) uvnitř skladby

Poslechové činnosti

- B. Smetana - Úvodní sbor z opery Prodaná nevěsta, Luisina polka,, Vltava
- L. Janáček – Pilky z Lašských tanců
- J. J. Ryba – Česká mše vánoční

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání
„Škola pro každého“
Základní škola Mladá Boleslav, Václavkova 1082

- J. Straus – valčík dle vlastního výběru
- B. Martinů – Otvírání studánek
- W. A. Mozart – malá noční hudba
- Vybrané hudební nástroje

navštěvuje alespoň jedno představení (balet, operu, koncert), účastní se školních pěveckých soutěží a učí se společenskému chování na kulturních akcích.

Poznámka

Písňe vhodné pro 4. ročník najdete v materiálech nakladatelství Nová škola. Počet a výběr písní záleží na učiteli. Vhodné je též zařazovat písňe regionální.

5. ročník

Učivo

- noty c1 – d2, mollová tónina
- nota h, e2, a
- opakování – hodnoty not, rondo, práce s notovým záznamem
- posuvky
- koruna
- synkopa
- Česká hymna – vznik
- nota šestnáctinová – procvičení
- taktování ve 4/4 taktu, pohybové hry
- symfonický orchestr, dirigent, sbormistr
- lidový tanec, lidová hudba, lidová kapela, zlidovělé písňe
- hudba homofonní a polyfonní
- jazz, swing, charleston, rock and roll
- rytmický zápis básničky
- tvoření jednoduché vlastní hudební skladby

Poslechové činnosti

- Česká státní hymna
- L. Janáček – Říkadla
- vánoční písňe
- W. A. Mozart – Symfonie C dur (Menuet)
- J. S. Bach – Umění fugy
- jazzová hudba
- rock and roll
- písničky K. Hašlera

Poznámka

V materiálech pro Hv najdete vhodné písňe pro 5. ročník. Výběr a počet písní záleží na učiteli. Žák by se měl v 5. ročníku naučit okolo 12 ti písní. S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě výchovných koncertů, besedách o hudbě a pěveckých soutěžích.

D) Očekávané výstupy na konci 2.období

- správné pěvecké návyky

- podle individuálních dispozic zpívá čistě v jednohlase (popřípadě dvojhlas) a rytmicky správně melodie známých písní
- využití jednoduchých hudebních nástrojů k doprovodu, sborové či sólové hře
- hlavní a vedlejší melodie
- pohybem reagovat na znějící hudbu
- rozlišit nejznámější hudební nástroje

Minimální úroveň očekávaných výstupů:

Zpívá písně v přiměřeném rozsahu ke svým individuálním schopnostem

Propojí vlastní pohyb s hudbou

Doprovodí spolužáky na rytmické nástroje

Odliší tóny podle výšky, síly a barvy

Pozorně vnímá znějící hudbu různých skladeb, správně frázuje

E) Průřezová témata

Průřezová témata budou využívána jako součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu.

Osobnostní a sociální výchova

- každodenní využití v běžném životě
- rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vyjádření pocitů z poslechu hudebních ukázek
- využití různých postupů dramatické výchovy
např. dramatizace písní, návštěva divadla, koncertů, diskuse nad uměleckým dílem

Výchova demokratického občana

- motivace žáků k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích třídního kolektivu
např. pomoc (zpěv ve dvojicích, trojicích), ochota pomáhat, být ohleduplný (kultivovaný projev, pravidla chování na koncertě)
- respektovat kulturní odlišnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře a i v osobním životě
- prolíná všemi vzdělávacími oblastmi
- budovat vztah k evropské a světové hudbě (prvotní seznámení s hudebními skladateli a jejich díly)
- nejznámější hymny evropských zemí
- lidové písně z různých oblastí (krajové oblasti – Vysočina, Chodsko, Beskydy)
-

Multikulturní výchova

- seznamování s rozmanitostí různých hudebních kultur, jejich tradicemi
- hudba v našem regionu (písně, umělci, kulturní postavy, kulturní akce)
- poznávat a tolerovat odlišnosti hudebních kultur

Environmentální výchova

- zamyšlení se nad vztahy člověka a prostředí (vnímání hudby uklidnění, povzbuzení, motivace)

- vnímání estetických kvalit v hudbě (vážná hudba, muzikály, lidová hudba, hudební „kýč“)

Mediální výchova

- vnímání zvuku (hluk, pozitivní zvukový vjem)
- vývoj médií – rozhlasu, nahrávek
- setkávání se s hudbou – rozhlas, televize, koncerty, soutěže

Vzdělávací oblast: UMĚNÍ A KULTURA

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: hudební výchova a výtvarná výchova.

HUDEBNÍ VÝCHOVA

3. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- pronikat do podstaty hudby a hudebního umění
- získávat základní poznatky o vývoji hudby a hudebních stylů
- pomocí hudebních nástrojů vyjádřit své pocity, hudební a nehudební představy
- pochopit roli posluchače a respektovat hudební projev druhých
- vytvořit zásobu naučených písní
- zařazovat vokální, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové aktivity
- vytvářet vhodné prostředí pro vlastní hudební projev žáků
- prohlubovat základní poznatky v oblasti hudební nauky
- rozvíjet hudební dovednosti žáka

B) Charakteristika výuky

Hlavními složkami hudební výchovy jsou pěvecké, instrumentální a poslechové činnosti doplněné hudebně pohybovými aktivitami. Žák se učí pracovat se svým hlasem, osvojuje si písně různých hudebních žánrů, poznává hudbu v jejich stylových, žánrových i funkčních podobách. Pěveckými, poslechovými, rytmickými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými a tvořivými činnostmi rozvíjí žákovu hudebnost. Pomáhá mu vytvořit si vlastní názory a postoje k hudebnímu umění minulosti i současnosti. Zpěv by se měl stát prostředkem vyjádření radosti a pohody. Žák by měl mít příležitost uplatňovat své individuální hudební schopnosti a dovednosti.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

- Hudební teorie - notová osnova, předznamenání
- melodie, rytmus, tempo, dynamika, intervaly
- hlasová hygiena
- rozdělení hudebních nástrojů
- Hudební dějiny - původ hudby, pravěk, starověk
- Poslech - písňová tvorba, opera, opereta, balet, muzikál, hudební revue
- návštěva hudebního představení, besedy
- Zpěv - výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků
a učebnic hudební výchovy
- Hudebně pohybové činnosti - dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, tanečky

7. ročník

- Hudební teorie - notová osnova, stupnice, tempo, dynamika
- hlasová hygiena
- Hudební dějiny - gotika, renesance, baroko, rokoko
- Poslech - fuga, koncert, sonáta, symfonie, kantáta, muzikál
- návštěva hudebního představení, besedy
- Zpěv - výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků
a učebnic hudební výchovy
- Hudebně pohybové činnosti – dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, hudebně pohybové
Hry

8. ročník

- Hudební teorie - stupnice, tónina
- vícehlasé skladby, opera, kantáta, oratorium, suita, koncert
- moderní hudební nástroje
- lidová píseň
- Hudební dějiny - klasicismus, romantismus, vážná hudba 20. století
- Poslech - poslechové skladby k výuce dějin
- referáty žáků, návštěva hudebního představení, besedy
- Zpěv - výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků
a učebnic hudební výchovy
- Hudebně pohybové činnosti – dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, taneční kroky

9. ročník

- Hudební teorie - stupnice, tónika, harmonie, kytarové značky
- rytmus, metrum, takt, tempo
- populární hudba, trampská píseň
- Hudební dějiny – vývoj populární hudby 20. století až po současnou hudební scénu
- Poslech - poslechové skladby k výuce dějin
- referáty žáků, návštěva hudebního představení, besedy
- Zpěv - výběr písní podle složení třídy a výběru učitele s využitím dostupných zpěvníků
a učebnic hudební výchovy
- Hudebně pohybové činnosti – dramatizace písní, spojení pohybu s hudbou, taneční styly

D) Očekávané výstupy na konci 3. období

- žák má při zpěvu správné pěvecké návyky a dodržuje pravidla hlasové hygieny

- žák má určitou zásobu písní různých hudebních žánrů
- orientuje se v oblasti hudebních pojmů, značek
- orientuje se v dějinách hudebního umění, má přehled o hudebních stylech minulosti i současnosti
- rozpozná některé z tanců různých stylových období
- respektuje pěvecký, instrumentální i hudebně pohybový projev ostatních
- umí pomoci instrumentálních, vokálních a pohybových činností vyjádřit své pocity a prožitky
- umí vytvořit k písni jednoduchý doprovod na hudební nástroj
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění

Minimální úroveň očekávaných výstupů:

Interpretuje vybrané lidové a umělé písně

Rozpoznává hudební žánry, pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu

Rozpozná vybrané hudební nástroje symfonického orchestru

Uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- dramatizace písní, návštěva divadelního představení, hudebního koncertu
- vytvoření hudebního pásma spojeného s dramatizací
- rozhovory, hodnocení práce ve skupině
- diskuse nad uměleckým dílem

Výchova demokratického občana

- nezesměšňovat práci ostatních žáků, ale snažit se je pochopit a správně vnímat
- ochota pomáhat, být ohleduplný, respektovat názory druhých
- respektovat kulturní odlišnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- orientace ve vývoji umění, hledat podobnosti a odlišnosti
- porozumět rozdílnosti kultur
- seznámení s folklórem, lidovými zvyky, tradicemi,
- regionální umění
- hymny jiných zemí, lidové písně různých oblastí
- hudební nástroje různých kultur a zemí

Multikulturní výchova

- poznávání naší kultury a tradic
- kultura a umění v našem regionu (umělci, písně, stálé kulturní akce, apod.)
- poznávat a respektovat odlišnosti kultur

Environmentální výchova

- estetické kvality prostředí

- vandalismus

Mediální výchova

- vliv médií na kulturu
- vývoj médií a jejich přínos v oblasti kultury a umění

Vzdělávací oblast: UMĚNÍ A KULTURA

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: hudební výchova a výtvarná výchova.

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

1. období

A) Cíle vzdělávací činnosti

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěním příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti i k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme, učíme se

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho cítění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování k určitému konkrétnímu tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustrátory.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také taková témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoučelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Přehled tematických okruhů v 1. období

a) objevování světa přírody v jednotlivých i v širších souvislostech

- pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
- chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi)
- tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
- vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
- příroda a běh času (roční období, počasí)
-

b) poznávání a prožívání světa dítěte

- pocítování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
- poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
- styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)
-

c) svět, který děti pozorují, který pocítují a kterému naslouchají

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) svět dětské fantazie – výtvarná hra a experiment

e) svět, který dítě obklopuje, ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy, ...)

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebnicovými prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

Náměty pro práci ve 2. – 3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysovými liniemi
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá
- k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrh využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami

- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štetec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fix, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitečných předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, střihání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- práce s velkými formáty individuální i skupinová různými technikami (balicí papír, velké formáty čtvrtky, asfalt, ...)
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování volba, techniky
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme, svými výtvarnými pracemi
- účast ve výtvarných soutěžích na regionální i celostátní úrovni
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žáci

- umí pracovat s barvou různé konzistence, rozezná studené a teplé barvy, osvojil si schopnost vědomě míchat základní barvy
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitečné předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní či záměrné rozmístování či řazení
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- spolupracují na třídních projektech
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

Minimální úroveň očekávaných výstupů:

Zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu

Rozpoznává, pojmenovává a porovnává linie, barvy, tvary a objekty ve výsledcích tvorby vlastní, ostatních i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele)

Uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- žák se prostřednictvím výtvarné výchovy snaží porozumět sám sobě, ale i spolužákům rozvíjením tvořivosti a estetického cítění
- žáci hodnotí ve spolupráci s učitelem výtvarné práce své a svých spolužáků, hledají pozitiva a možnosti opravy nedostatků

Výchova demokratického občana

- žáci jsou vedeni k pochopení významu řádu a pravidel při organizaci vlastní výtvarné práce, společné práce a projektů ve výtvarné výchově
- prostřednictvím vhodných tematických námětů, her, modelových situací, různorodých výtvarných technik a využíváním různého materiálu jsou u žáků prohlubovány dětské výtvarné schopnosti a dovednosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- prostřednictvím návštěv výstav, seznamováním s ilustracemi z knih a encyklopedií je prohlubováno prvotní povědomí potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů
- postupně vést žáky k poznání a pochopení života významných Evropanů a jejich děl

Multikulturní výchova

- poskytovat žákům základní informace o etnických kulturních skupinách žijících okolo nás
- rozvíjení dovedností, poznání a tolerance prostřednictvím hravých forem výtvarné tvorby založených na spontánnosti, fantazii, experimentu s technikami a materiály

Environmentální výchova

- vést žáky k uvědomění si podmínek života na Zemi a možnostmi jejich ohrožení – výtvarné práce s tematikou člověka za mimořádných událostí, výtvarný svět v dětské představě a svět skutečný
- péče o životní prostředí na místní a regionální úrovni, výtvarné soutěže ke Dni Země

Mediální výchova

- využívat médií jako zdroj informací, kvalitní zábavy a náplně volného času
- rozvoj komunikačních schopností – hodnocení výtvarného díla, stylizace vlastního psaného textu, výtvarná úprava knih a textů

2. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace
- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddelitelné součásti lidské existence – k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy
- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznávání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince – k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonání životních stereotypu a k obohacení emocionálního života
- zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků a postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi při tvorbě, vnímání a interpretaci vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.

Výtvarná výchova přistupuje k vizuálně obraznému vyjádření (a to jak samostatně vytvořenému, tak přejetému) nikoliv jako k pouhému přenosu reality, ale jako k prostředku, který se podílí na způsobu jejího přijímání a zapojování do procesu komunikace.

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřením komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Ve 4. – 5. ročníku začíná být dětská fantazie a představivost korigována rozvíjejícím se intelektem. Žáci postupně přecházejí od hravých činností k uvědomělejší výtvarné práci. Jejich výpověď o vztazích k okolnímu světu je stále bezprostřední, zachovávají si citový vztah.

Zapojuje se do výtvarných soutěží na regionální i celostátní úrovni.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

Náměty pro práci ve 4. – 5. ročníku

a) Výtvarné vyjádření skutečnosti

- volný výtvarný projev doplňovaný pozorováním skutečnosti
- výtvarné vyjádření kontrastu přírodních forem a pozadí
- vyjádření dějového celku se vztahem k prostředí
- zpřesňování vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy konfrontací představy se skutečností
- výtvarné vyjádření morfologických znaků, tvarů, barevnosti přírodních objektů
- výtvarné vyjádření věcí (tvar, prostor, barva, skutečnost a představa)
- rozvíjení prostorového vidění, cítění a vyjadřování na základě pozorování prostorových jevů a vztahů

b) Užité práce dekorativní a prostorové

- elementární poučení o teorii barev
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše
- seznámení s funkcí písma
- uplatnění výtvarného výrazu linie vytvářené různými nástroji v různých materiálech
- poznávání výtvarných principů a možností některých materiálů
- prostřednictvím experimentování
- rozvíjení citlivého vztahu k materiálu a k jeho zpracování
- poznávání smyslu, organizace, funkce a výtvarně estetického účinku reliéfního řešení plochy

e) Výtvarné umění a životní prostředí

- rozvíjení elementárního chápání odlišnosti uměleckého vyjadřování
- skutečnosti od vnější podoby světa
- druhy volného výtvarného umění
- malířství
- sochařství a příroda
- volná grafika
- architektura a užité umění
- kultura bydlení
- design a estetická úroveň předmětů denní potřeby
- lidové umění
- současná oděvní kultura
- výtvarná úprava knih
- písmo
- krásy přírody a vztah k životnímu prostředí
- návštěvy galerií, výstav

Doporučené výtvarné materiály a techniky

- kresba
- malba
- kombinované techniky
- papír – různé druhy

D) Očekávané výstupy na konci 2.období

Žák

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření, porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku, v plošném vyjádření linie a barevné plochy, v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup, v prostorovém vyjádření
- uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly, uplatňuje je v ploše, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření, pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)

- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Minimální úroveň očekávaných výstupů:

Uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr

Rozlišuje, porovnává, třídí a pojmenuje linie, barvy, tvary, objekty, rozpoznává jejich základní vlastnosti a vztahy, uplatňuje je podle svých schopností při vlastní tvorbě, při vnímání tvorby ostatních (s dopomocí učitele)

Při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů

Vyjádří pocit z vnímání vlastní i cizí tvůrčí činnosti, z uměleckého díla

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- prostřednictvím výtvarné výchovy utvářet a rozvíjet základní dovednosti spolupráce – výtvarné skupinové práce, pomoc a rada spolužáků a učitele, hledání nejlepšího řešení, vzájemná tolerance
- péče o dobré vztahy v kolektivu třídy, vytváření příznivého a klidného prostředí zbaveného strachu ze známek, výsměchu druhých

Výchova demokratického občana

- žáci jsou při výtvarných činnostech vedeni k přemýšlení a hledání vhodných variant, k vlastnímu výtvarnému experimentování, objevování
- prostřednictvím vhodných tématických námětů, her a modelových situací poznává žák sám sebe, zároveň je zdrojem informací pro ostatní, spolužáci se učí chápat jeho vidění světa, jeho jednání, jeho prožitky

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- prostřednictvím tématických prací k rodinným příběhům, cestopisům, cizím a našim lidovým zvykům a tradicím pomoci žákům vytvářet pozitivní postoj k jinakosti společenských kultur

Multikulturní výchova

- poskytovat žákům informace o etnických kulturních skupinách žijících okolo nás
- rozvíjení tolerance a vstřícnosti při zapojování žáků z odlišného sociálního a kulturního prostředí do kolektivu třídy

Environmentální výchova

- vést žáky k uvědomění si podmínek života na Zemi a možnostmi jejich ohrožení – tématické výtvarné práce, výtvarný svět v dětské představě a svět skutečný

- podněcovat aktivitu, tvořivost a ohleduplnost ve vztahu k přírodě, vhodné a nevhodné výtvarné materiály a techniky

Mediální výchova

- využívat médií jako zdroj informací, kvalitní zábavy a náplně volného času
- rozvoj komunikačních schopností, tvorba mediálního sdělení – školní časopis, výstavy
- schopnost svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za prezentaci vyjádření svého postoje – výstavy, výtvarný projev žáka, reklama

3. období

A) Cíle vzdělávací oblasti

- rozvíjet tvořivé schopnosti a tvůrčí potenciál žáků, jejich výtvarné vyjadřování, pěstovat jejich estetické cítění
- uplatňovat ve vlastní výtvarné činnosti teoretické a praktické poznatky s výtvarnými výrazovými prostředky
- rozvíjet představivost, fantazii a výtvarné myšlení ve vlastním výtvarném projevu
- učit prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat názorům druhých
- výtvarně experimentovat
- pracovat s různými výtvarnými materiály
- seznamovat se s netradičními výtvarnými technikami
- umět základními výtvarnými výrazovými prostředky ztvárnit konkrétní i abstraktní téma
- orientovat se v oblasti výtvarné kultury (malířství, sochařství, grafika, architektura, užité umění) a v dějinách výtvarné kultury
- vést k pochopení umění jako způsobu poznání a komunikace
- navštěvovat vhodné umělecké besedy a výstavy
- seznámit se s regionálním výtvarným uměním
- vytvářet vstřícné a podnětné prostředí pro vlastní tvorbu žáků a jejich práce prezentovat ostatním (nástěnky, výzdoba třídy, školy, prezentace na veřejnosti)

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova je realizována prostřednictvím tvůrčích činností žáka, ve kterých uplatňuje vlastní vnímání, myšlení, cítění, prožitky, představivost a fantazii. Umožňuje mu vyjadřovat se k různým tématům a situacím. Svůj výtvarný projev mají žáci možnost prezentovat, obhájit, vysvětlit spolužákům, vyslechnout jejich názory a zároveň říci svůj názor na práci ostatních. Ve všech formách výtvarného projevu se prezentuje osobnost žáka a dává mu možnost individuálně se vyjádřit.

Žák se postupně učí vytvářet si vztah k výtvarnému umění, výtvarným hodnotám, učí se zaujímat k nim svůj postoj, vnímat pozitivní i negativní, je veden k všímavání si okolního světa.

C) Obsah učiva v jednotlivých ročnících

6. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (správné proporce lidského těla)
- příroda – botanika (kresba, malba dle předlohy)
- vesmír – práce s barvou

Dekorativní a prostorové práce

- práce s různými druhy papíru (stříhání, lepení, spojování, vyklápění)
- práce s přírodním materiálem
- výtvarné hry s linií a barvou
- netradiční výtvarné techniky (kašírování)

Teorie

- dějiny (pravěk, starověk, doba románská)
- teorie barev, výtvarné pomůcky a materiály

7. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (v pohybu)
- příroda – zoologie (kresba, malba dle předlohy)
- krásy naší země, regionu, města (volná technika)

Dekorativní a prostorové práce

- výtvarný rytmus, středová souměrnost, smysl pro pravidelnost
- práce s papírem, sádkou, plasty
- netradiční výtvarné techniky (slupovací reliéf, zdobení svíček)

Teorie

- dějiny (gotika, renesance, baroko, rokoko)
- základní výtvarné techniky

8. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (v určité situaci)
- příroda – savci, člověk (kresba, malba, volná technika)

- barevnost přírodních objektů
- předměty kolem nás, perspektiva těles, budov

Dekorativní a prostorové práce

- práce s papírem, přírodninami, technickým materiálem
- netradiční výtvarné techniky (malba na sklo, prostorový slupovací reliéf)

Teorie

- dějiny (klasicismus, romantismus, realismus)
- písmo

9. ročník

Výtvarné vyjádření skutečnosti

- postava (portrét)
- perspektiva, těles, budov
- příroda – krajina (malba, kresba)
- svět kolem nás – vztahy, komunikace
- vyjádření abstrakce – pocit, myšlenka

Dekorativní a prostorové práce

- práce s papírem, dřevem, přírodninami
- netradiční výtvarné techniky – kartonáž, enkaustika, decoupage, malba na textil, zed'

Teorie

- dějiny (2. pol. 19.století, 20. století)
- novodobé výtvarné styly a techniky
- výtvarné umění v našem městě

D) Očekávané výstupy na konci 3. období

- žák rozeznává a správně používá pomůcky a materiály v různých výtvarných technikách
- různými výtvarnými výrazovými prostředky umí vyjádřit konkrétní i abstraktní téma
- při své tvůrčí činnosti využívá osobní zkušenosti, znalosti, aktivně zapojuje fantazii a představivost
- zvládá správné vyjádření základních proporcí postavy, správného tvaru předmětu, správné zobrazení vnímané skutečnosti
- spojuje výtvarné práce s písmem
- umí pracovat s linií, barvou a jejími odstíny
- umí své práce prezentovat, hodnotit, obhajovat
- porovnává a hodnotí práce ostatních, vytváří si vlastní názory a postoje k výtvarnému umění okolního světa

- vyhledává souvislosti mezi výtvarným uměním a jinými druhy umění
- orientuje se v oblasti výtvarné kultury a dějin výtvarného umění, v oblasti regionálního umění
- je seznámen s některými netradičními výtvarnými technikami a styly
- svými pracemi se podílí na dotváření svého okolního prostředí

Minimální úroveň očekávaných výstupů:

*Uplatňuje základní dovednosti při přípravě, realizaci a prezentaci vlastního tvůrčího záměru
Uplatňuje linie, barvy, tvary a objekty v ploše i v prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívá jejich vlastnosti a vztahy, pojmenovává je ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních
Při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy, zhodnotí a prezentuje výsledky své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních
Vnímá a porovnává výsledky běžné i umělecké tvorby, slovně vyjádří své postřehy a pocity*

E) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- návštěvy uměleckých besed a výstav,
- rozhovory, slovní vyjádření, hodnocení své práce
- diskuse nad uměleckým dílem
- vytváření společné práce
- výzdoba třídy, školy, pracemi žáků

Výchova demokratického občana

- nezesměšňovat a neničit práce ostatních žáků, ale snažit se je pochopit a správně vnímat
- ochota pomáhat, být ohleduplný, respektovat názory druhých
- respektovat kulturní odlišnosti
- výtvarně vyjádřit mezilidské vztahy

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- orientace ve vývoji umění, hledat podobnosti a odlišnosti
- porozumět rozdílnosti kultur
- seznámení s folklórem, lidovými zvyky, tradicemi, regionální umění
- zážitky ze světa, významné stavby světa, symboly

Multikulturní výchova

- poznávání naší kultury a tradic
- kultura a umění v našem regionu (umělci, stálé kulturní akce, významné stavby, kulturní a výstavní prostory apod.)
- poznávat a respektovat odlišnosti kultur

Environmentální výchova

- estetické kvality prostředí
- vandalismus
- významné dny Země
- prostředí v našem městě

Mediální výchova

- vliv médií na kulturu
- vývoj médií a jejich přínos v oblasti kultury a umění